

Kannanotto gerontologisen sosiaalityön palveluiden tarpeesta Turussa

Turun järjestökentällä on lisääntyneet iäkkäät +60-vuotiaat moniongelmaiset asiakkaat, joilta puuttuu mm. palvelutarpeen arvioinnit ja joilla on taloudellisia haasteita. He eivät kuulu järjestötyön hoidettavaksi, mutta näitä asiakkaita kohtaavat järjestöt ovat huolissaan. Järjestöille on osoitettu palveluohjauksesta pyyntöjä mm. ottaa yhteyttä asiakkaaseen tai tehdä kotikäynti, vaikka asiakkaan perusongelmiin, kuten taloudellisiin ja psyykkisiin ongelmiin, tarvittaisiin kunnan tai hyvinvointialueen sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammattilaisen apua. Järjestöille ohjatut asiakkaat eivät ole välttämättä siinä kunnossa, että pystyisivät sitoutumaan järjestöjen tarjoamaan tukeen ja työhön.

Moninaisten ongelmien hoito vie aikaa, eikä tällöin päästä tekemään sitä työtä, johon järjestöille annettu toiminta-avustus on saatu. Järjestöjen kohdennetuissa toiminta-avustuksissa rajataan sitä, millaista sillä avustuksella tehtävä järjestötyö voi olla. Järjestöjen avustuksilla tehtävää työtä valvotaan ja kohdentumista seurataan. Tämä toiminta ei saa korvata kunnan, valtion tai muun viranomaisen yleisen tai erityisen järjestämistä vastuun piiriin kuuluvaa toimintaa; esimerkiksi etuuskien hakeminen asiakkaalle ei kuulu järjestötyöhön. Näin ollen järjestötyön toimijoilla on ristiriita tukiessaan asiakkaita, koska ilman järjestön tukea ja asioiden hoitoa moni asiakas jäisi "heitteille".

Monimutkaisissa asiakastilanteissa asiakkaat ovat olleet jo palvelutarpeen arviossa ja heille on tehty kotikäynti järjestöjen ja/tai seurakunnan puolelta. Lisäksi sairaalajaksojen jälkeen taloudellinen tilanne voi olla huono ja tilanteen hoitamiseen tarvittaisiin apua. Ongelmallista on myös se, että osassa järjestöjen toiminnoissa on vapaaehtoisia, joiden ei voida olettaa pärjäävän huonokuntoisten tai moniongelmaisten asiakkaiden kanssa. Osalla asiakkaista on päällekkäisiä palveluja eivätkä toimijat tiedä toisistaan mitään. Asiakas ei aina myöskään kykene ilmaisemaan keneltä tai mistä on saanut apua. Asiakkaan palauttaminen sille taholle, joka on ohjannut hänet järjestöjen piiriin ei yleensä onnistu, jolloin asiakas jää järjestön vastuulle, vaikka hän ei kuulu järjestöille.

Turussa vanhussosiaalityö on kotihoidon palveluiden piirissä ja pitkäaikaishoidossa oleville. Kaikki muut kuuluvat aikuissosiaalityön piiriin, vaikka olisivatkin ikääntyneitä. Turun palveluista puuttuu gerontologinen sosiaalityö ja -ohjaus, jolla olisi taitoa palvella moniongelmaisia ikääntyneitä asiakkaita.

Moniongelmaisia ikääntyneitä asiakkaita voi koskea: sosiaalihuoltolaki, vanhuspalvelulaki, vammaispalvelulaki ja päihdehuoltolaki. Heitä palvelisi parhaiten gerontologinen sosiaalityö eli ikääntyneitä tukeva sosiaalityö ja -ohjaus, mikä palvelisi asiakasta silloin, kun ongelmat ovat monisyisiä ja tarvitaan lain määrittelemiä palveluja.

Helsingissä ja Tampereella gerontologinen sosiaalityö on osa kaupunkien ikääntyville kuntalaisille tarjottavaa palvelua.

Gerontologiseen sosiaalityöhön sisältyy niin sosiaalityö kuin myös sosiaaliohjaus ikääntyneiden parissa. Työ on muutostyötä, jonka tavoitteena on vahvistaa ikääntyneiden asiakkaiden hyvinvointia edistäviä olosuhteita, toimintakykyä ja yhteisöjen toimivuutta sekä auttaa erilaisten sosiaalisten ongelmien ratkaisemisessa.

Ikääntyneitä asiakkaita tuetaan muun muassa hakemaan heille tarpeellisia palveluita ja etuisuuksia, löytämään arkeen mielekäästä tekemistä sekä löytämään ratkaisuja arjessa (esim. ihmissuhteet, elämän hallinta, asuminen) kohdattaviin vaikeuksiin. Työskentely tapahtuu asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa.

Turun kaupungin vanhusneuvosto

15.8.2022

Dnro 9187-2022
(051700)

Tulevan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ikääntyneiden palvelukokonaisuuden kehittämisessä tulee tunnistaa ja tunnustaa gerontologisen sosiaalityön tarve ja vastata siihen riittävällä resurssilla, koska sillä estetään häiriökysyntää.

Häiriökysyntä on tila, jossa asiakas ei saa ollenkaan palvelua, saa väärää palvelua tai saa ainoastaan osittaista palvelua. Sen seurauksena apua tullaan hakemaan yhä uudelleen. Avun toistuva uudelleen pyytäminen lisää kustannuksia, heikentää palvelun laatua, pitkittää hoitoon pääsyä ja lisää työntekijöiden kuormaa.

On taloudellisempaa ja asiakasystävällisempää tukea iäkästä moniongelmaista asiakasta oikealla tavalla ja oikeaan aikaan.

Vanhusneuvosto pyytää tässä yhteydessä myös kiinnittämään huomiota 25.6.2020 kaupunginhallitukselle tekemäänsä esitykseen hyvinvointikoordinaattorista (Dnro 7509-2020). Vanhusneuvosto pitää hyvinvointikoordinaattorin tehtävää edelleen tarpeellisena kaupungin ja järjestöjen yhteistyön koordinoinnin vahvistamiseksi ja palveluketjujen toimivuuden sujuvoittamiseksi.

Turussa 15.8.2022

Marjut Aalto
Vanhusneuvoston puheenjohtaja

Katja Havula
Turun Seudun Omaishoitajat ry:n toiminnanjohtaja
NICE- yhteistyöverkoston puheenjohtaja